

Kadernota

Erfgoed in Hollands Kroon

Inhoud

Inhoud	2
1. Aanleiding	3
1.1. Wat is er al gebeurd?	3
1.2. Wat gaan we nu doen?	4
2. Monumenten in Hollands Kroon	5
3. Uitbreiding en herijking van de gemeentelijke monumentenlijst	7
3.1. Inhoudelijk selectiekader	7
3.2. Planning	8
3.2.1. Inventarisatie	8
3.2.2. Uitwerken maatregelen	8
3.2.3. Financiële kaders	9
3.3. Gefaseerde uitbreiding van de gemeentelijke monumentenlijst	9
4. En verder...	10
4.1. Beschermingsmaatregelen Stolpen	10
4.1.1. Bestemmingsplan	10
4.1.2. Milieucategorisering	10
4.1.3. Beleidslijn splitsen stolpen bestaande bouw	10
4.2. Bescherming karakteristieke bebouwing	10
4.3. Meer draagvlak creëren	11
5. Overdracht van Provinciale monumenten	12
6. Monumentencommissie in relatie tot MOOI Noord-Holland	12
7. Nader te onderzoeken	13
7.1. Archeologie westelijke Waddenzee	13
7.2. Religieus erfgoed	13
Bijlage 1: Opties in routekaart	14
Bijlage 2: Selectiecriteria gemeentelijke monumenten Hollands Kroon.	16
Bijlage 3: samenvatting gemeentebeschrijving uit het MIP	18

1. Aanleiding

De gemeente Hollands Kroon is met ca. 128 rijksmonumenten, 53 provinciale monumenten, 1 gemeentelijk beschermd monument en 2 beschermde dorpsgezichten evenals belangrijke archeologische vindplaatsen een belangrijke monumentengemeente. Omvangrijke structuren zoals een deel van de West-Friese Omringdijk en de Afsluitdijk maken deel uit van het culturele erfgoed van de gemeente.

Waardevolle gebouwen en cultuurhistorische structuren zijn belangrijk voor de identiteit¹ van Hollands Kroon. Beeldbepalende historische gebouwen, stolpboerderijen, kerken, dijken en polders met kenmerkende dorpen en boerenerven: het zijn de bakens die ons vertellen waar we zijn en ons thuis voelen. Voor veel mensen geeft de herkenbaarheid van monumenten een gevoel van intimiteit en geborgenheid. Ons cultureel erfgoed is dan ook de trots van veel inwoners. Om deze identiteit te bewaren moet het karakteristieke erfgoed zichtbaar blijven en een vitale rol spelen in de kernen en het buitengebied van de toekomst.²

De vraag is welke rol de gemeente, aanvullend op Rijk en Provincie, wil spelen bij de bescherming van historisch waardevolle gebouwen, landschappen en objecten en hoe we die rol in willen vullen. Daar gaat deze nota over.

1.1. Wat is er al gebeurd?

Op 1 oktober 2013 stelde de gemeenteraad de Erfgoedverordening Gemeente Hollands Kroon vast. Daarin wordt een gemeentelijk monument als volgt gedefinieerd:

Een overeenkomstig deze verordening als beschermd gemeentelijk monument aangewezen:

- 1. zaak, die van algemeen belang is wegens zijn schoonheid, betekenis voor de wetenschap of cultuurhistorische waarde;**
- 2. terrein dat van algemeen belang is wegens een daar aanwezige zaak bedoeld onder 1**

Hollands Kroon heeft op 22 november 2016 de **Omgevingsvisie** vastgesteld. Hierin staan met betrekking tot cultuurhistorie en archeologie de volgende kaders:

1. Wij willen de kwaliteit en diversiteit van het Noord-Hollands landschap en de dorpen onderbouwd ontwikkelen met respect voor de cultuurhistorische waarden. Het onderwerp ruimtelijke kwaliteit krijgt dan ook een aparte plek in deze omgevingsvisie.
2. Ondanks dat wij deze panden, gebieden en elementen koesteren, is het **niet nodig** om hiervoor **extra beschermde regels te maken**.

¹ Identiteit kent diverse niveaus:

- Nationale identiteit (niet te verwarren met nationalisme): Het Nederlander zijn.... Neem bijvoorbeeld de eendracht van de Nederlanders bij internationale sportevenementen..;
- Provinciale identiteit: Een Noord-Hollander zijn... Een West-Fries is geen Drent en zeker geen Fries..;
- Plaatselijke identiteit: Een Wieringer zijn... is anders dan een Nieuwkoopse zijn.. plaatselijk een sterke onderlinge binding. – verenigingsleven, samen evenementen organiseren, onderling verbonden voelen..

² Citaat uit de routekaart

3. Wij koesteren het cultureel erfgoed en bevorderen de bewustwording om dit 'kapitaal' in stand te houden.
4. Wij gaan uit van vertrouwen en goed eigenaarschap en zullen alleen regels (bijvoorbeeld een aanlegvergunningstelsel of dubbelbestemming) opleggen als dat vanwege regelgeving van hogere overheden moet.

Op 29 juni 2017 heeft de raad het college verzocht op korte termijn een beleidsplan ten aanzien van monumenten in het algemeen en een gemeentelijke monumentenlijst in het bijzonder op te stellen. In een beeldvormende vergadering op 13 februari 2018 is een routekaart (bijlage 1) besproken en zijn scenario's verkend over de wijze waarop de extra beschermende regels geborgd kunnen worden.

1.2. Wat gaan we nu doen?

In ieder geval is duidelijk dat een uitbreiding en herijking van de gemeentelijke monumentenlijst moet volgen. In deze nota gaan we in de volgende hoofdstukken in op:

- Uitbreiding en herijking van de gemeentelijke monumentenlijst
- Aanvullende maatregelen voor behoud en bescherming
- Overdracht provinciale monumenten
- Onderbrengen van de monumenten/erfgoedcommissie commissie naar 'Mooi Noord-Holland'

Daarmee verandert kader 2 van de huidige Omgevingsvisie. Voorgesteld wordt dit kader te wijzigen in:

*Omdat dat wij deze panden, gebieden en elementen koesteren, is het nodig om hiervoor **extra beschermende regels te maken**.* Als we dat afzetten tegen de opties in de routekaart, dan stellen we aldus de route voor van het **actualiseren van de omgevingsvisie en het opstellen van traditioneel beleid**.

2. Monumenten in Hollands Kroon

In de gemeente Hollands Kroon zijn 4 onderscheidende categorieën voor de bescherming van monumenten:

Rijksmonumenten (12)

Monumenten van nationaal belang, aangewezen en geregistreerd door het Rijk.

De bescherming is geregeld door middel van de voormalige Monumentenwet 1988, inmiddels onderdeel van de Omgevingswet.

Provinciale monumenten (53)

Monumenten van provinciaal belang, aangewezen en geregistreerd door de Provincie Noord-Holland.

De bescherming is geregeld door middel van een provinciale verordening.

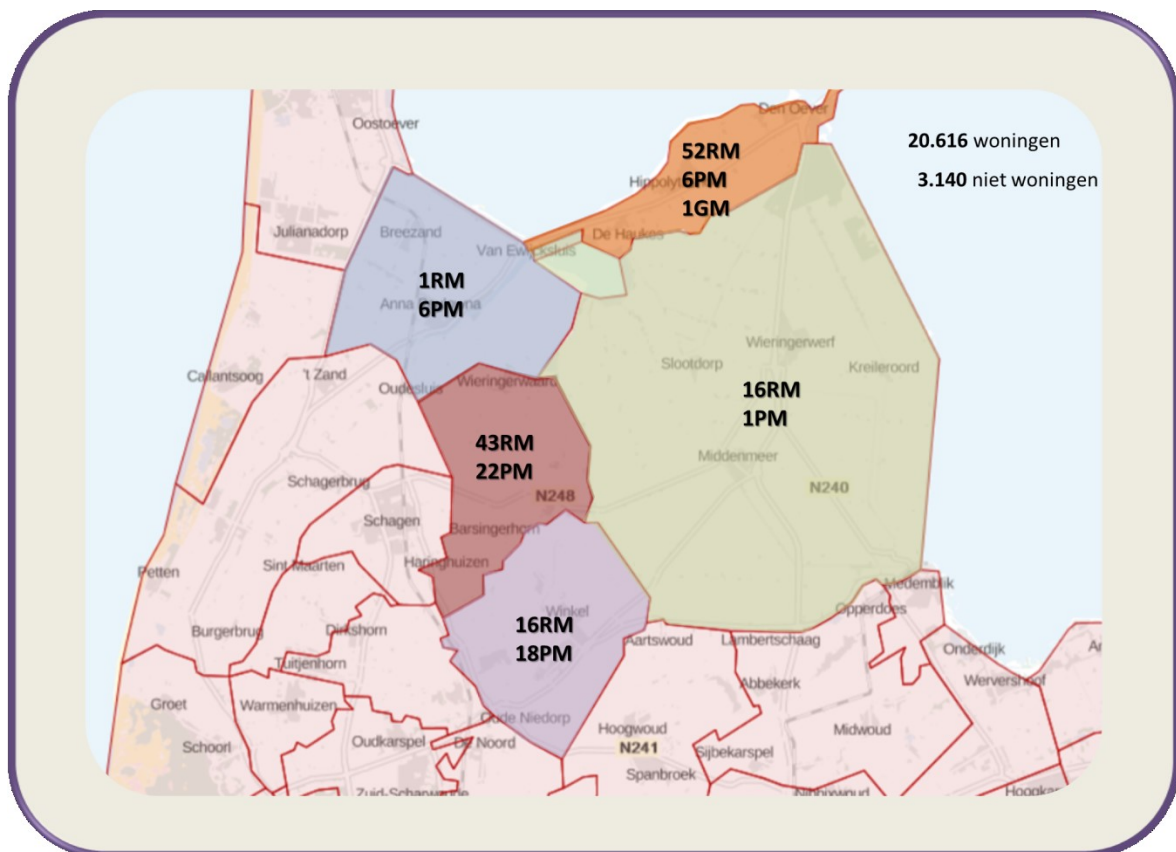
Gemeentelijke monumenten (1)

Monumenten van gemeentelijk en plaatselijk belang, aangewezen en geregistreerd door de gemeente.

De bescherming is geregeld door middel van de Erfgoedverordening Gemeente Hollands Kroon.

Archeologische gebieden en vindplaatsen

Gebieden en vindplaatsen van archeologisch belang op rijks-, provinciaal en gemeentelijk niveau. De bescherming is geregeld van rijkswege en in de Erfgoedverordening Gemeente Hollands Kroon.

Figuur: Monumenten

In opdracht van de gemeente is enkele jaren geleden een inventarisatie opgesteld onder de naam: 'Waardering karakteristieke panden'³. De inventarisatie heeft betrekking op panden die niet beschermd zijn, maar die wel voldoende (cultuurhistorische) waarde hebben om te worden aangewezen als gemeentelijk monument.

Er zijn zo'n 200 objecten geïnventariseerd die voor beschermde status in aanmerking kunnen komen.

Ook is er gekeken naar cultuurhistorisch waardevolle gebieden, waar één of meerdere beschermde monumenten bij elkaar staat, waar sprake is van een gave context en waar een duidelijke cultuurhistorische samenhang aanwezig is.

Het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) was een initiatief van het Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur om een landelijk overzicht te verkrijgen van de bouwkunst en stedenbouw uit de periode 1850-1940. Het MIP werd in de periode 1987-1994 uitgevoerd door de provincies en de vier grote steden, in samenwerking met de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ).

Het project resulteerde onder meer in een database met 152.400 objecten. **In de MIP-database zijn in Hollands Kroon 600 objecten opgenomen.**

De vele historische gebouwen, stolpboerderijen, kerken, dijken, dorpen en polders geven Hollands Kroon een bijzonder maar ook een divers karakter. Ook is onze gemeente rijk aan cultuurhistorische landschappelijke elementen, zoals de Afsluitdijk, West-Friese omringdijk, de Wierdijk, het voormalige eiland Wieringen, de Wieringermeer en andere inpolderingen met daarbij sloten, verkavelingspatronen en keileembulten. Ook de (voormalige) relatie met het water en de zee heeft bijzondere karakteristieken opgeleverd (Wieringen – Den Oever, Kolhorn). Het Rijk en de Provincie hebben de (cultuur-)historische waarde van ons gebied erkend en daarom zijn diverse dorpsgezichten, de stelling van Den Oever, markante bebouwing, sluizen, dijken en landschappen al beschermd. Deze nota is bedoeld om daar nog een toevoeging op te doen.

In de **routekaart** die besproken is gaat vooral uit van het MIP. Dat is weliswaar een goede basis, maar juist ook eigen inventarisaties en lijsten van karakteristieke of beeldbepalende panden die aansluiten bij het plaatselijke belang en identiteit en die specifiek van waarde zijn voor Hollands Kroon willen we meenemen in het aanwijzen van 'onze' monumenten. Met de routekaart als basis, stellen we de volgende optie voor:

- Uitbreiding en herijking van de gemeentelijke monumentenlijst. Dit doen we gefaseerd, waarbij op basis van het MIP en de 'Waardering karakteristieke panden' geprioriteerd wordt. Panden op de monumentenlijst zijn automatisch beschermd door de erfgoedverordening van Hollands Kroon.
- De door de provincie 21 af te voeren monumenten, worden gemeentelijke monumenten en opgenomen in de monumentenlijst.

³ Opsteller: Anita van Breugel, Architectuurhistoricus

3. Uitbreiding en herijking van de gemeentelijke monumentenlijst

3.1. Inhoudelijk selectiekader

Criteria voor het beoordelen van te beschermen objecten zijn aan het eind van de vorige eeuw door de voormalige Rijksdienst voor De Monumentenzorg (nu: Rijksdienst Cultureel Erfgoed) vastgesteld in het kader van het Monumenten Selectie Project (MSP) voor de aanwijzing van Rijksmonumenten na 1850 (zie bijlage 2). Gemeenten gebruiken veelal dezelfde criteria op monumenten te selecteren voor hun eigen monumenten lijst.

De vraag ligt voor of gemeente Hollands Kroon ook deze selectiecriteria wenst te gebruiken. Het is vooral belangrijk om vast te stellen wat we willen bereiken. Wij stellen:

Niet alles kan bewaard worden, dus moeten we op basis van een aantal criteria kiezen welk erfgoed we willen beschermen.

Het is van belang te vermelden dat ook het Rijk en de Provincie niet alle cultuurhistorische waardevolle objecten aanwijzen als beschermd monument. De selectie en aanwijzing heeft tot doel om een goede dwarsdoorsnede van een bepaald type monument te beschermen.

Maar hoe maken we dan die keuze? Er is al veel geïnventariseerd. **We willen toe naar een selectie van objecten die het verhaal vertellen over Hollands Kroon.**

Op basis van onderzoek, inventarisaties en de beschrijvingen uit het verleden komen wij tot een opsomming van (gebieds)karakteristieken die het 'het verhaal van Hollands Kroon' vertellen en waar we dus de markante bebouwing bij zoeken die om die reden een beschermde status verdient:

- markante voorbeelden van oorspronkelijke agrarische functies (landbouw, bollenteelt, veeteelt, eenden fokkerij), anders en aanvullend op de al beschermde bebouwing;
- gebouwen die representatief zijn voor het besturen van de voormalige gemeenten;
- gebouwen met een (voormalige) openbare, of bijzondere functie;
- gave voorbeelden van lintbebouwing en bebouwing in kernen (centra);
- visserij;
- herkenbaarheid van een (voormalig) buurtschap;
- de oorspronkelijke verbinding met de Zuiderzee;
- 'oude land': de dijkstructuur met bijbehorende bebouwing;
- 'nieuw land': de inpoldering en planmatige stedenbouwkundige invulling;
- effecten van de Tweede wereldoorlog (wederopbouw 1945-1965);
- de Zuiderzeewerken.

We gaan op zoek naar de nog niet beschermde parels van een betreffend karakteristiek. De mooiste en bijzonderste! Onze samenvatting van de gemeentebeschrijvingen uit het MIP is te vinden in bijlage 3.

3.2. Planning

In een notendop is de (ambitieuze) planning voor 2019 als volgt:

Tweede kwartaal voor inventarisatie

Derde kwartaal uitwerken maatregelen

Vierde kwartaal financiële kaders in begroting

3.2.1. Inventarisatie

Een belangrijke voorwaarde voor een goede bescherming en beheer van ons erfgoed is een goede voorbereiding: het inventariseren, waarderen en selecteren van objecten, structuren en gebieden.

Het streven is het voorlopig aanwijzen van **een nader te bepalen aantal monumenten voor 1 september 2019. Dit is exclusief de 21 monumenten die de Provincie overdraagt.**

Procedureel kan een eigenaar ook in bezwaar gaan tegen aanwijzing. In de genoemde datum houden we daar geen rekening mee, dus mocht dit gebeuren, dan wordt het aantal lager. Het is ook een streefaantal. Dit aantal is willekeurig gekozen en daar ligt geen aanvullende onderbouwing aan ten grondslag anders dan dat we het in eerste instantie 'werkbaar' willen houden om de panden te selecteren en waarderen.

1. De gemeentelijke monumentencommissie gaat in overleg met de historische verenigingen in onze gemeente een selectie maken van objecten die, op basis van de inhoudelijk selectiekader, gezien moeten worden als de 'iconen van Hollands Kroon'. De selectie wordt voorzien van een korte waardering van het pand. Deze wordt gebruikt bij voorbescherming.

3.2.2. Uitwerken maatregelen

2. Op basis van inventarisatie en de selectie van panden adviseert de erfgoedcommissie aan het college het voornemen voor om de panden op de monumentenlijst te zetten.
3. De gemeenteraad wordt geïnformeerd over de hoeveelheid objecten die we toe willen voegen aan de monumentenlijst, waarbij de financiële impact ook ingeschat wordt voor het faciliteren van eigenaren van toekomstige monumenten.
4. Een architectuurhistoricus stelt, voor zover nog niet beschikbaar, een redengevende omschrijving op. Deze worden voor advies voorgelegd aan de gemeentelijke monumentencommissie.
5. Na het genomen collegebesluit kan de voorlopige aanwijzing tot gemeentelijk monument naar de eigenaren verstuurd worden. Op basis van de erfgoedverordening hebben de panden dan voorbescherming.
6. Eigenaren die bezwaar maken tegen de aanwijzing worden uitgenodigd voor een hoorzitting. Daarbij zijn de architectuurhistoricus, een afvaardiging van de erfgoedcommissie en een secretaris aanwezig. In de hoorzitting wordt de nadruk gelegd op het bijzondere waarde van het object en de voordelen die bescherming kan bieden.
7. Rapportage van bezwaren voorleggen aan B&W.

Belangrijk is om de communicatie met de eigenaren zorgvuldig te laten verlopen. Daarvoor stellen we ambtelijk een draaiboek op. Kader dat we met deze nota vaststellen is dat we **alleen aanwijzen op basis van vrijwilligheid**. Bezwaren leiden tot vervelende procedures. Maar bovendien leidt 'opleggen' tot monumenteneigenaren die weinig gemotiveerd zijn om goed te zorgen voor hun monument. Dit past ook niet bij de uitgangspunten van de Omgevingsvisie.

Hoeveel kosten er uiteindelijk gemaakt moeten worden, is mede afhankelijk van hoeveel objecten er uiteindelijk geselecteerd worden. Daar komen we na stap 1 voor bij u terug.

3.2.3. Financiële kaders

Verdere uitgaven hangen af eigenaren iconen in aanmerking kunnen komen voor vormen van compensatie door de gemeente. De Erfgoedverordening regelt alleen de bescherming en stelt:

De aanwijzing tot gemeentelijk monument betekent niet dat het college aan belanghebbenden mogelijkheden openstelt tot financiële ondersteuning voor instandhouding van de gemeentelijke monumenten.

In het vierde kwartaal 2019 moet een besluit vallen over vormen van compensatie die Hollands Kroon wil bieden, zodat kort na aanwijzing, de eigenaren ook duidelijkheid hebben over de wijze waarop ze gefaciliteerd worden. We moeten de rode loper uitrollen. Proactieve ondersteuning en advies over wet- en regelgeving kan al veel bieden. Mogelijkheden die nader verkend worden zijn:

- Kleine subsidieregeling voor onderhoud
- Cosmeticaregeling, ook voor het erf, met name bij boerderijen.
- Collectief lidmaatschap voor alle eigenaren van gemeentelijke monumenten bij de Monumentenwacht Noord-Holland afsluiten door de gemeente voor met professionele bouwkundige ondersteuning en adviezen (schatting kosten jaarlijks € 500 - €800 per pand).
- Kwijtschelding van de kosten voor het monumentendeel van een vergunning
- Faciliteren van gratis adviezen bijvoorbeeld over het gebruik van historisch verantwoorde materialen.

Dit werken we na stap 1 verder uit, zodat we dit mee kunnen nemen in de totale budgetaanvraag aan uw raad, voor zowel het komen tot een monumentenlijst, als het faciliteren van eigenaren van die monumenten.

3.3. Gefaseerde uitbreiding van de gemeentelijke monumentenlijst

Op basis van de resultaten van de selectie bepalen we of we in 2020 verder gaan met uitbreiden van de monumentenlijst.

4. En verder...

4.1. Beschermingsmaatregelen Stolpen

Ten aanzien van het behoud van bepaalde panden hebben we een aantal beschermende maatregelen in het bestemmingsplan. Specifiek voor het behoud van stolpen maken we functieverandering mogelijk of 'splitsen' van de woonfunctie, waarmee we willen voorkomen dat de boerderijen leeg komen te staan als de agrarische functie op houdt te bestaan.

4.1.1. Bestemmingsplan

In de Wieringermeer zijn twee boerderijen aangewezen als rijksmonument. Om te komen tot de aanwijzing van panden als monument is er eerst een onderzoek (monumenten inventarisatie project) uitgevoerd welke panden waardevol zijn. De panden die uiteindelijk niet als monument zijn aangewezen hebben we toch willen beschermen en zijn als karakteristiek in het bestemmingsplan aangewezen. Hierdoor kunnen deze panden niet meer zonder meer gesloopt worden tevens wordt bij omgevingsvergunningaanvragen voor deze panden ook advies gevraagd van de erfgoedcommissie. Het zijn nu zo'n 45 panden.

We zoeken uit of het gewenst en/of noodzakelijk is om karakteristieke stolpen in andere gebieden in Hollands Kroon ook bescherming te geven via het bestemmingsplan. Resultaten van dit onderzoek moeten in het vierde kwartaal van 2019 bekend zijn.

4.1.2. Milieucategorisering

Voor behoud van stolpen werken we ook mee aan functieverandering. Binnen milieucategorie 2 (dat wil ongeveer zeggen andere agrarische bedrijven geen hinder mogen ondervinden van een functieverandering) gaan we ruimhartig om met verzoeken.

4.1.3. Beleidslijn splitsen stolpen bestaande bouw

Dit beleid is nooit formeel gepubliceerd, maar we werken er wel actief mee. Boerderijen van voor 1960 (waarvan de kans dus groot is dat ze karakteristieke waarde hebben) komen in aanmerking voor splitsing, om het economisch aantrekkelijker te maken om een stolp te gaan bewonen. We gaan dit beleid publiceren en actief promoten. Aandachtspunt hierbij is ook het karakteristieke erf. Ook in de uit te werken faciliteren maatregelen nemen we dat mee.

4.2. Bescherming karakteristieke bebouwing

Ook in andere delen van Hollands Kroon hebben panden en dorpsgezichten een aanduiding karakteristiek gekregen (panden in Niedorp en delen van Barsingerhorn). Ook voor de overige geïnventariseerde karakteristieke panden in Hollands Kroon kunnen we de afweging maken om deze een vorm van bescherming te geven via het bestemmingsplan.

Een verder gaand beschermingsregime kan zijn: alle uitvoerde inventarisaties opnemen in een facetplan waarbij zij voorzien worden van de dubbelbestemming cultuurhistorie. We nemen daarbij niet alleen de panden uit de inventarisatie op, maar ook gebouwen in de directe omgeving. Deze gebouwen zijn vaak wel van invloed op het beeld van het karakteristieke pand. Praktisch is het uitvoerbaar om facetplannen te maken. Verwachting is wel dat we fors extra moeten investeren in toezichthouden en handhaving. Wij stellen dat dit beschermingsregime niet past bij het doel wat we hebben met de monumentenlijst. We werken dit beschermingsregime dus vooralsnog niet verder uit.

Ons voorstel is om eerste de **selectie van de monumentencommissie af te wachten en op basis hiervan een afweging te maken of verdere vorm van bescherming noodzakelijk is.**

Wat daarbij voorop moet staan is dat we **niet uit zijn op het voorkomen van sloop of verandering van alles wat er is, maar om te komen tot een mooie selectie van objecten die we niet alleen willen beschermen, maar ook willen faciliteren.**

4.3. Meer draagvlak creëren

Door mensen bewust te maken van onze cultuurhistorie kunnen wij onze identiteit versterken. Erfgoed kan bovendien een belangrijke rol spelen in de marketing van Hollands Kroon. Een gedeeld verleden kan zorgen voor verbondenheid tussen burgers en een herkenbare eigen plek in een snel veranderende wereld. Naast het behouden, beheren en beschermen van ons erfgoed, willen wij de kennis van ons erfgoed en het draagvlak hiervoor de komende jaren vergroten. Bij de bevolking, de monumenteneigenaren, de politiek en andere beleidssectoren. Dit is een continu proces waarin monumenten een belangrijke rol spelen. Ook samenwerking met betrokken burgers en organisaties is essentieel.

Om het draagvlak voor erfgoedzorg te vergroten, zetten wij door met of zetten we in op de volgende zaken:

- Mensen enthousiast maken voor onze eigen geschiedenis met een (meertalige) publieksfolder;
- Hollands Kroon steunt promotie van monumenten. In de begroting van Hollands kroon is jaarlijks € 1.700 beschikbaar voor ondersteuning van de organisatie van de Open Monumentendagen.
- Website onderhouden. De (toekomstige) eigenaren van monumenten moeten via de site geïnformeerd over erfgoedzorg in Hollands Kroon. Mensen moeten hun vragen over monumenten online kunnen stellen;
- Database onderhouden en digitaal ontsluiten waar belangstellende informatie kunnen vinden over alle monumenten in Hollands Kroon.
- Publicaties verzorgen. De Mooi Noord-Holland erfgoedcommissie maakt een jaarverslag over wat er is bereikt. De gemeenteraad krijgt dit verslag. Bovendien wordt het op de gemeentelijke website gezet;
- We onderzoeken de mogelijkheden van het opstellen van landschapsbiografieën waarin we de karakterschets van bijzondere historische landschap weer kunnen geven. Dit uiteraard in nauwe samenhang met de geselecteerde panden die voor monumentale status in aanmerking komen.
- Onze monumenten gaan voorzien worden van informatiebordjes.

Deze maatregelen zullen in 2019 en 2020 gefaseerd worden uitgewerkt.

5. Overdracht van Provinciale monumenten

De provincie Noord-Holland heeft zijn erfgoedbeleid een aantal jaren geleden gewijzigd en zal zich met name richten op 'landmarks' en waardevolle structuren. Landmarks zijn onder meer kerken en kerktorens, poldergemalen, boerderijen, buitenplaatsen, publieke gebouwen e.d. Met de structuren richt zij zich op inpolderingen, verkavelingen, waterlopen, bedijkingen e.d. In deze nieuwe benadering horen geen woonhuizen meer. Om deze reden worden met name de provinciaal beschermde woonhuizen aangeboden aan de gemeenten om op te nemen op de gemeentelijke monumentenlijst. In januari 2019 heeft de Provincie besloten om per 1 juli 2019 een aantal objecten uit te schrijven. Op dat moment vervalt de provinciale status.

Voorstel is om de Provinciale monumenten één op één, met de door de Provincie vastgestelde beschrijving en redengevende omschrijving op te nemen in de gemeentelijke monumentenlijst. Eigenaren van de over te dragen objecten kunnen nog drie jaar gebruik maken van de financiële regelingen die de Provincie hen nu biedt. Wij benutten die drie jaar om te beoordelen of de monumenten passen in ons eigen beleid, of dat de aanwijzing mogelijk wijzigt, of vervalt.

6. Monumentencommissie in relatie tot MOOI Noord-Holland

Hollands Kroon heeft tot op heden gebruik gemaakt van de monumentencommissie van de gemeente Hollands Kroon, maar is voornemens om de erfgoedcommissie onder te brengen bij 'Mooi Noord-Holland'. Hierdoor valt welstand en monumenten bij één commissie wat de afstemming ten goede zal komen. Alle erfgoedadviezen worden dan uitgebracht onder verantwoording van de Mooi Noord-Holland erfgoedcommissie. Hiermee wordt meteen de basis gelegd voor de onder de omgevingswet verplichte gemeentelijke adviescommissie.

We brengen de formele adviesbevoegdheid onder bij MOOI Noord-Holland. De huidige gemeentelijke monumentencommissie krijgt een flexibele rol en wordt door MOOI Noord-Holland betrokken bij grote projecten, of projecten met een groot lokaal belang. De gemeentelijke monumentencommissie geeft dan advies mee aan MOOI Noord-Holland wat meegewogen wordt in het formele advies. De gemeentelijke monumentencommissie zorgt daarbij ook voor de lokale verbinding met bijvoorbeeld de historische verenigingen.

Het 'Reglement van orde monumentencommissie Hollands Kroon 2012' wordt door de transitie ook aangepast. Het totaal van aanpassing van de verordeningen zal ter besluitvorming worden aangeboden tegelijk met het definitief vaststellen van de monumentenlijst. In de praktijk betekent dit dat we, volgens de huidige planning, in september 2019 de formele adviesbevoegdheid over brengen naar MOOI Noord-Holland.

7. Nader te onderzoeken

7.1. Archeologie westelijke Waddenzee

Hoewel we daar in deze nota nog geen concrete uitwerking aan geven, kondigen we aan dat we in 2019 verkennen hoe we, samen met Den Helder en Texel, om willen gaan met maritiem erfgoed. Het grondgebied van Hollands Kroon strekt zich ook uit in de Waddenzee, waar veel maritiem erfgoed (scheepswrakken) gevonden is en nog steeds gevonden wordt.

7.2. Religieus erfgoed

Landelijk zien we steeds meer leegstaand religieus erfgoed, of kunnen eigenaren van deze (vaak) markante bebouwing niet meer voorzien in de onderhoudskosten. We gaan onderzoeken of er aanleiding is om hier ook in onze gemeente al beleid op te ontwikkelen. Resultaten moeten in het eerste kwartaal 2020 bekend zijn.

Bijlage 1: Opties in routekaart

Kader omgevingsvisie hanteren en nader uitwerken	Actualiseren omgevingsvisie en traditioneel beleid opstellen
Optie 1: Er wordt geen uitbreiding van de gemeentelijk monumentenlijst nagestreefd. Dit betekent ook dat de door de provincie drieëntwintig af te voeren monumenten, niet opgenomen worden als gemeentelijke monumenten in de monumentenlijst. Optie 2: Er wordt geen uitbreiding van de gemeentelijk monumentenlijst nagestreefd. Echter de door de provincie drieëntwintig af te voeren monumenten, zijn hierop een uitzondering en worden gemeentelijke monumenten en opgenomen in de monumentenlijst. Optie 3: We sturen alle eigenaren van een MIP-pand en de eigenaren van de af te voeren provinciale monumenten een brief waarin we aan hen vragen of zij willen dat hun pand aangewezen wordt als gemeentelijk monument en opgenomen wordt in de gemeentelijke monumentenlijst. Bij een positieve beantwoording zullen we vervolgens de procedure hiervoor opstarten.	Optie 1: Alle MIP-panden (of geselecteerd deel) opnemen in de erfgoedverordening van Hollands Kroon. Hierdoor kunnen deze panden niet meer zonder meer gesloopt worden tevens wordt bij omgevingsvergunningaanvragen voor deze panden ook advies gevraagd van de commissie. Optie 2: Alle MIP-panden (of geselecteerd deel) opnemen in een facetplan waarbij zij voorzien worden van de dubbelbestemming cultuurhistorie. Optie 3: Een volledige nieuwe inventarisatie uit voeren en voor de panden dan een keuze maken tussen optie 1 en optie 2. Optie 4: Niet alleen de MIP-panden opnemen in een facetplan maar ook gebouwen in de directe omgeving. Deze gebouwen zijn vaak wel van invloed op het beeld van het MIP-pand. Optie 5: De handhaving en het toezicht op MIP-panden vergroten, door dit op te nemen in het Integraal Handhavingsbeleid. Hollands Kroon moet optreden als er zonder vergunning of in afwijking van een vergunning wordt gebouwd. Dit geldt voor alle panden. Handhaving van monumenten en MIP-panden hebben echter prioriteit. De kans is immers groot dat monumentale waarden verloren gaan als er zonder vergunning of afwijkend van een vergunning wordt gebouwd. Optie 6: Het behouden en versterken van de monumentenlijst. Dit kan gefaseerd en hierbij kunnen de MIP-panden geprioriteerd worden of er kan een volledige nieuwe inventarisatie uit worden gevoerd. Panden op de monumentenlijst zijn

	automatisch beschermd door de erfgoedverordening van Hollands Kroon. Het voorstel voor de te hanteren criteria is te zien in de Bijlage Selectiecriteria gemeentelijke monumenten gemeentelijke monumenten Hollands Kroon. Optie 7: De door de provincie af te voeren monumenten, worden gemeentelijke monumenten en opgenomen in de monumentenlijst.
--	---

Bijlage 2: Selectiecriteria gemeentelijke monumenten Hollands Kroon.

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed heeft een standaard ontwikkeld voor het waarderen van bouwkunst. Daarmee kunnen de monumentale waarden van een gebouw helder en eenduidig vastgesteld worden. De waardering speelt een leidende rol bij het aanwijzen van een gebouw als monument én bij het wijzigen van het beschermde gebouw.

In de regel zullen daarbij verschillende criteria tegelijkertijd van toepassing zijn. Alle criteria zijn daarbij gelijk van waarde en kunnen in combinatie met andere criteria een aanvullende of compenserende rol vervullen. Zo kunnen bijvoorbeeld minpunten over gaafheid gecompenseerd worden door een grote mate van zeldzaamheid. En andersom wordt meer waarde gehecht aan gaafheid als het object minder hoog scoort ten aanzien van zeldzaamheid.

Het is niet zo dat alle criteria gelijktijdig van toepassing moeten zijn om een object aan te wijzen als gemeentelijk monument. Bij enkele grote monumenten zal dat het geval zijn. In uitzonderlijke gevallen kunnen objecten zelfs op basis van één criterium aangewezen worden als gemeentelijk monument (bijvoorbeeld objecten die van grote architectonische waarde zijn omdat ze zijn ontworpen door een belangrijke architect).

De waardering is gebaseerd op vijf hoofdcriteria die zijn onderverdeeld in sub criteria. De vakgebieden kunst en geschiedenis vormen de basis van de waardering van het gebouwde erfgoed. Maar daarnaast spelen ook geestelijke, geografische, sociaaleconomische, bestuurlijke en technische ontwikkelingen een rol in de waardering, naast gaafheid en zeldzaamheid. Ieder monument heeft een eigen palet van waarden. Het is goed hierbij te vermelden dat het gaat om de betekenis voor Hollands Kroon. Bijvoorbeeld bij zeldzaamheid gaat het dus om de zeldzaamheid binnen de gemeente, niet landelijk!

1. Cultuurhistorische waarden

- a) belang van het object/complex als bijzondere uitdrukking van (een) culturele, sociaaleconomische en/of bestuurlijke/beleidsmatige en/of geestelijke ontwikkeling(en);
- b) belang van het object/complex als bijzondere uitdrukking van (een) geografische, landschappelijke en/of historisch-ruimtelijke ontwikkeling;
- c) belang van het object/complex als bijzondere uitdrukking van (een) technische en/of typologische ontwikkeling(en);
- d) belang van het object/complex wegens innovatieve waarde of pionierskarakter;
- e) belang van het object/complex wegens bijzondere herinneringswaarde.

2. Architectuur- en kunsthistorische waarden

- a) bijzonder belang van het object/complex voor de geschiedenis van de architectuur en/of bouwtechniek;
- b) bijzonder belang van het object/complex voor het oeuvre van een bouwmeester, architect ingenieur of kunstenaar;

- c) belang van het object/complex wegens de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp;
- d) belang van het object/complex wegens het bijzondere materiaalgebruik, de ornamentiek en/of monumentale kunst;
- e) belang van het object/complex wegens de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur(onderdelen).

3. Situationele en ensemblewaarden

- a) betekenis van het object als essentieel (cultuurhistorisch, functioneel en/of architectuurhistorisch en visueel) onderdeel van een complex;
- b) bijzondere, beeldbepalende betekenis van het object voor het aanzien van zijn omgeving;
- c) bijzondere betekenis van het complex voor het aanzien van zijn omgeving, wijk, stad of streek;
- d) bijzondere betekenis van het complex wegens de hoogwaardige kwaliteit van de bebouwing in relatie tot de onderlinge historisch-ruimtelijke context en in relatie tot de daarbij behorende groenvoorzieningen, wegen, wateren, bodemgesteldheid en/of archeologie;
- e) bijzondere betekenis van het object wegens de wijze van verkaveling/inrichting/voorzieningen.

4. Gaafheid en herkenbaarheid

- a) belang van het object/complex wegens de architectonische gaafheid en/of herkenbaarheid van ex- en/of interieur;
- b) belang van het object/complex wegens de materiële, technische en/of constructieve gaafheid;
- c) belang van het object/complex als nog goed herkenbare uitdrukking van de oorspronkelijke of een belangrijke historische functie;
- d) belang van het complex wegens de waardevolle accumulatie van belangwekkende historische bouw- en/of gebruiksfasen;
- e) belang van het complex wegens de gaafheid en herkenbaarheid van het gehele ensemble van de samenstellende onderdelen (hoofd- en bijgebouwen, hekwerken, tuinaanleg e.d.);
- f) belang van het object/complex in relatie tot de structurele en/of visuele gaafheid van de stedelijke, dorpse of landschappelijke omgeving.

5. Zeldzaamheid

- a) belang van het object/complex wegens absolute zeldzaamheid in architectuurhistorisch, bouwtechnisch, typologisch of functioneel opzicht;
- b) uitzonderlijk belang van het object/complex wegens relatieve zeldzaamheid in relatie tot één of meer van de onder I t/m III genoemde kwaliteiten.

Bijlage 3: samenvatting gemeentebeschrijving uit het MIP

Anna Paulowna

- De agrarische functie kenmerkte zich door de vestiging van progressieve (rijke) 'herenboeren', met als uitvloeisel de bloembollenteelt en pootaardappelen en zaaizaad met hun karakteristieke bebouwing en ook het verschil in welstand van de bebouwing.
- Ontwikkeling en inrichting van de 'buurten' en dorpen werd in belangrijke mate bepaald door de invloed van verschillende godsdiensten. Ze ontleende elk hieraan een eigen identiteit met bijbehorende bebouwing.
- De aanleg van de spoorlijn heeft grote invloed gehad op de ruimtelijke ontwikkeling van met name de Spoorbuurt.

Barsingerhorn

- Oude land met dijkstructuur en Nieuw land met kaarsrechte assen.
- Landelijk gebied met nederzettingen aan lintstructuren. Het agrarische karakter komt terug in de stolpen en andere landbouwbedrijven die dit gebied rijk is.
- Kolhorn en Nieuwe Sluis herinneren nog aan de open ligging van deze dorpen aan de Zuiderzee.

Niedorp

- Veenontginningsgebied met typerende verkavelingsstructuren en bijbehorende bebouwing.
- Dijkstructuur in het 'Oude land'.
- Veelal (tweezijdige) lintbebouwing met combinatie van gebouwen met agrarische- en woonfuncties met gevarieerde vormgeving, in Nieuwe Niedorp met vaart. Uitzondering is het wellicht het Verlaat met een komvormige structuur om de voormalige schutsluis.

Wieringen

- Voormalig eiland met glooiende karakter van het keileemgebied. Ook de smalle kronkelende wegen met daarlangs de bij elkaar gegroepeerde bebouwing (buurtschappen) is karakteristiek voor het eiland en daarmee sterk onderscheidend aan de strakke contouren van ingepolderde gebieden.
- Van oorsprong agrarische functie, waarbij de eenden fokkerij en (wier)visserij onderscheidend is van andere agrarische functies in Hollands Kroon.
- Hippolytushoef, Oosterland en Den Oever zijn kerndorpen, met als centrum respectievelijk het kerkplein, de Sint Michaelkerk en de haven. Westerland is een langgerekt wegdorp.
- De totstandkoming van de Zuiderzeewerken is van invloed geweest op de bevolkingsontwikkeling.

Wieringermeer

- Inpoldering van de Zuiderzee waarna de polder bijna volledig strak en rechtlijnig verkaveld is voor een agrarische functie. Door het zeer wijdmazige patroon van wegen, vaarten en bermbeplanting zijn de ruimten in de Wieringermeer zeer groot en open.

- Afgezien van de dorpen ligt alle bebouwing verspreid, waarbij de situering op regelmatige afstand van elkaar zeer kenmerkend is, evenals de beplanting (windsingels). De polder kent zo'n twintig verschillende typen 'wieringermeerboerderijen' met andere verschijningsvormen dan stolpen.
- De tweede wereldoorlog heeft zijn sporen nagelaten (overstroming en wederopbouw).
- Middenmeer groeide uit tot het handelscentrum en Wieringerwerf tot bestuurscentrum.
- Landarbeiderswoningen werden in de dorpen gebouwd, maar ook de notabelen woonden er.
- De kernen kenmerken zich door sobere geordende architectuur van Grandpré Molière. De welvaart moest spreken uit de landen en boerderijen.